

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Средства Бечке конвенције којима
располажу уговорне стране
у случају повреде уговора
(мастер рад)**

Ментор
Проф. др Предраг Цветковић

Студент
Исидора Митић
број индекса М037/16-О

Ниш, 2017.

САДРЖАЈ

Увод	1
ПРВИ ДЕО – СРЕДСТВА КУПЦА	
1. Права и обавезе уговорних страна које одређује Бечка конвенција	3
2. Средства купца у случају повреде уговора од стране продавца (чл.45 БК)	3
3. Последице испоруке несаобразне робе (члан 46 БК)	5
3.1. Могућност испоруке друге робе као замене	6
3.2. Отклањање недостатака или поправка робе	8
4. Одређивање додатног рока продавцу и обавештење купцу (чл. 47 БК)	9
4.1. Извршење уговорне обавезе у додатном року	10
4.2. Изузетак којим се купцу ускрађује правно средство	12
5. Извршење уговора после истека уговореног рока (члан 48 БК)	12
6. Раскид уговора од стране купца (члан 49 БК)	14
6.1. Битна повреда уговора (члан 25 БК)	15
6.2. Неиспурука у додатном року	21
6.3. Рок у коме купац може изјавити да раскида уговор	22
7. Снижење цене због несаобразности испоруке (члан 50 БК)	24
8. Делимична испорука (члан 51 БК)	26
9. Превременост испоруке и вишак у погледу количине (члан 52 БК)	27
9.1. Превремена испорука	27
9.2. Вишак у погледу количине	28
ДРУГИ ДЕО – СРЕДСТВА ПРОДАВЦА	
1. Средства продавца у случају неиспуњења уговора (члан 61 БК)	29
2. Захтев продавца за испуњење уговора (члан 62 БК)	31
3. Средства продавца у случају када купац не плати цену (члан 63 БК)	32
3.1. Одређивање накнадног рока купцу	32
3.2. Остала права продавца	33
4. Раскид уговора од стране продавца (члан 64 БК)	35
4.1. Постојање права на раскид	36
4.2. Ограничење права на раскид	37
5. Право продавца да изврши спецификацију робе (члан 65 БК)	38
Закључак	41
Литература	43

Сажетак	45
Summary	46
Биографија	47

УВОД

Предмет овог рада јесу правна средства којима располажу купац и продавац према правилима Конвенције ОУН о уговорима у међународној продаји робе из 1980. године (у даљем тексту Бечка конвенција или БК), која се може сматрати основним извором права у области у којој се примењује. Њоме се, између осталог, омогућава правна једнакост међу уговорним странама, тако да су обавезе продавца еквивалентне правима купца, због чега је проучавање Бечке конвенције не само инспирација, већ и привилегија сваког истраживања. Правна средстава се у суштини покрећу повредом уговорене обавезе, где се као облици правне заштите појављују права уговорних страна на извршење, снижење цене, накнаду штете и раскид уговора. Предмет анализе овог рада је трећи део Бечке конвенције, односно кодификација општих одредби о продаји робе (члан 25 БК), као и делови који се баве средствима уговорних страна након раскида уговора (члан 45 - 52 и члан 61 - 65 БК)

Значај истраживања средстава Бечке конвенције којима располажу уговорне стране у случају повреде уговора унапређује разумевање и тумачење међународних трговинских правила, односно доприноси бољој примени постојећих правних норми. Полазећи од чињенице да су купац и продавац, уз сагласност воља обеју страна, ступили у уговорни однос, те да се њихова права и обавезе остварују или намећу услед могућег раскида уговора, сазнајемо да се управо у тој интеракцији налази основни разлог, због кога је неопходно непрестано се бавити овим проблемом.

Циљ истраживања је доказивање непотпуности међународног уговорног права, односно оправдати потребу за уклањањем потешкоћа које постоје у савременом међународном трговинском праву. Чињеница да су средства уговорних страна дефинисана овим међународним уговором, који је само исечак из целине стварно важећег права о међународној продаји, доводи нас до закључка да се Бечком конвенцијом не могу дати сва решења на питања која пракса намеће. Иако се зна, гледано са аспекта историјског развоја Бечке конвенције, да је већина њених правних празнина последица немогућности да се постигне компромис, овим истраживањем се доказује оправданост доношења промена, којима би се постојећи односи заменили бољим и ефикаснијим решењима.

Као основе методе истраживања у овом раду користиће се анализа, синтеза, генерализација, специјализација, конкретизација, индукција и дедукција. Од општенаучних метода употребиће се хипотетичко-дедуктивни метод, а као посебан метод примениће се дијалектички метод узајамног негирања одређених правних стања и из тога настанка новог квалитета. За прикупљање података употребиће се метод анализе садржаја и студија случаја.

1. Права и обавезе уговорних страна које одређује Бечка конвенција

Бечка Конвенција о међународној продаји робе, обавезе купца и продавца дели на основне и остале. Њоме се детаљно регулишу само основне или главне обавезе уговорних страна. Чак се и код њиховог регулисања пошло од прихваћеног начела аутономије воље, тако да се правила Конвенције примењују само ако уговорне стране ова питања нису на други начин решиле, односно ако уговор не садржи другачије одредбе¹. И остале обавезе су када произилазе из Конвенције, регулисане одговарајућим одредбама, а ако не произилазе из ње, онда се на њих примењују правила меродавног националног права.

Када је реч о обавезама купца, Конвенцијом се регулишу његове две главне обавезе: 1. да исплати цену и 2. да преузме испоруку робе (чл. 52 – чл. 60 БК). Са друге стране када је реч он продавца, Конвенцијом се регулишу његове три главне обавезе: 1. да испоручи робу, 2. да преда документе који се односе на робу и 3. пренесе својину на роби (чл.30). Све остале обавезе продавца и купца се третирају као њихове остале обавезе, у шта спадају правна средства која су им на располагању у случају повреде уговора, а садржана су у чл. 45 – 52 БК (средства купца) и чл. 61 – 65 БК (средства продавца).

2. Средства купца у случају повреде уговора од стране продавца (чл. 45 БК)

У случају када продавац не изврши било коју своју обавезу коју има на основу уговора или Бечке конвенције, купац може: а) захтевати од њега извршење уговора (члан 46-52 БК); б) тражити снижење цене (члан 50); в) накнаду штете (члан 45 БК)² или г) изјавити да раскида уговор (члан 49 БК). Поред ових средстава купац може пре свега Бечка конвенција овим чланом наводи средства које стоје купцу на располагању, а истовремено члан 45 БК служи као уводна одредба за Одсек III којим се детаљно регулишу ова питања.

Купац има право на накнаду штете коју је претрпео због тога што продавац није испунио своје обавезе, што гарантује члан 45 став 2 БК. Овим

¹ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.105

² (1) Ако продавац не изврши било коју своју обавезу коју има на основу уговора или ове Конвенције, купац може: (а) користити се правом предвиђеним члановима 46 до 52; (б) захтевати накнаду штете предвиђену у члановима 74 до 77 (2) Купцу није ускраћено право да захтева накнаду штете и ако се послужио другим средством. (3) Ако се купац користи средством које је предвиђено за повреду уговора, суд или арбитража не могу одобрити продавцу продужење рока.

чланом купцу се не ускраћује ово право на накнаду штете иако се већ послужио другим средством, на пример, ако је купац у целини или делимично надокнадио губитке снижењем цене, то ће утицати на висину накнаде штете.³ Такође, купац ће увек имати на располагању средство да захтева накнаду штете за све оно што није успео да надокнади другим средствима (и онда када постоји увећање средстава). Међутим, то не значи да су средства којима се купац служи потпуно независна једна од других. На пример, ако изабере смањење цене и при томе задржи код себе испоручену робу, у обавези је да умањену цену плати, а ако бира да уговор раскине, робу мора вратити⁴.

Када се испуне услови за коришћење неког од горе наведена три права купца, у случају повреде уговора од стране продавца, купац сам одређује којим ће се од наведених права користити *ius varandi*. Међутим, купац не може користити права која су неспојива, као што је захтев за смањење цене неоснован у ситуацији када је купац код себе задржао испоручену робу. У том случају купац је у обавези да плати умањену цену, а ако се одлучи на раскид уговора, робу мора вратити⁵.

Бечка Конвенција изричито искључује право судова и арбитража да продуже рок извршења обавезе продавца (члан 45 став 3 БК), у случају када се купац одлучује за одређено правно средство, које је на располагању у случају повреде уговора друге стране.⁶ У том случају постоје два разлога за примену искључења. Наиме, дискреција суда или арбитраже би могла имати за последицу неодговарајуће продужење рока извршења обавеза продавца, што је у супротности са потребама међународне трговине.⁷

Други разлог је чињеница што би се дискреционо право суда или арбитраже о продужењу рока за извршење обавезе продавца, протумачило као поступање у интересу продавца, када се неки спор решава пред судом или арбитражом његове земље порекла.

³ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.127

⁴ Александар Љ. Ћирић и Радомир Ђуровић, Међународно трговинско право – посебни део, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2005, стр.84

⁵ Радован Д. Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.163 Section 1.01 ⁶ Peter Schlechtriem and Petra Butler, UN Law on International Sales, The UN Convention on the International Sale of Goods, Springer, 2009; стр.138

⁷ Александар Љ. Ћирић и Радомир Ђуровић, Међународно трговинско право – посебни део, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2005, стр.84

Пример примене члана 45 БК у пракси, имамо у UNICITRAL-овом предмету бр.713-CISG/1997/04). Наиме, овде је кинеска међународна економска и трговинска арбитража пошла од чињенице да је купац испунио своју уговорну обавезу у вези са плаћањем семена црне диње. С обзиром да продавац није испоручио робу и након што је датум испоруке неколико пута одложен, од стране купца, пресудом је потврђена оправданост захтева купца да му се исплати камата на полог. Дакле, у овом случају купцу нису ускраћена права предвиђена у члановима 46 до 52 БК, баш онако како је предвиђено чл. 45 БК.

3. Последице испоруке несаобразне робе (члан 46 БК)

Чињеница да се Бечком конвенцијом настојало да се унификују средства којима се купац може користити у случају повреде уговора, ипак је направљена разлика између оних средстава која му стоје на располагању у случају несаобразности и у случају неиспоруке робе.⁸ Ово разликовање је од значаја јер су, у случају када је продавац испоручио несаобразну робу (члан 46 БК)⁹, купцу наметнуте "посебне обавезе" у вези утврђивања несаобразности тако да губи право да се позове на недостатак саобразности ако о томе није благовремено послао обавештење продавцу у коме је навео природу недостатка. С друге стране, и у погледу момента од кога почињу да теку рокови застарелости, у Бечкој Конвенцији је о застарелости направљена разлика између случајева који се односе на захтеве по основу повреде уговора, несаобразности и по основу повреде изричите гаранције¹⁰.

Након што испуни наведене захтеве, у случају кад роба није саобразна уговору, купац има право да захтева од продавца да отклони недостатак поправком робе, изузев ако би то било неразумно или да испоручи другу робу

⁸ Franco Ferrari, *Applicability and applications of the 1980 United Nations sales convention*, Leiden-Boston, 2012; стр. 353

⁹ (1) Купац може захтевати од продавца извршење његових обавеза, уколико се не користи неким средством које би било супротно таквом захтеву. (2) Ако роба није саобразна уговору, купац има право да захтева испоруку друге робе као замену, само ако недостатак саобразности представља битну повреду уговора а захтев за замену је учињен било истовремено са обавештењем датум на основу члана 39 или у разумном року после тог обавештења. (3) Ако роба није саобразна уговору, купац може захтевати од продавца да отклони недостатак поправком, изузев ако би то било неразумно узимајући у обзир све околности. Захтев за поправку мора да се учини било истовремено са обавештењем послатим на основу члана 39. или у разумном року после тог обавештења.

¹⁰ Радован Д.Вукадиновић, *Међународно пословно право – посебни део*, Крагујевац 2009, стр.175

као замену, ако недостатак саобразности представља битну повреду уговора. О осталим условима ће бити више речи касније у делу посвећеном правним средствима која стоје на располагању купцу¹¹.

3.1. Могућност испоруке друге робе као замене

Купац има право да у замену захтева испоруку друге робе (члан 46 став 2 БК) само ако недостатак саобразности представља битну повреду уговора и ако је захтев за замену робе саопштио заједно са обавештењем о несаобразности или у разумном року након тога. Испорука робе у замену је ситуација која настаје када продавац уместо раније испоручене робе испоручи купцу другу робу. Купац може захтевати "испоруку робе у замену" под условима када је: роба испоручена, када има недостатака у саобразности који представљају битну повреду уговора и када је купац о свом избору благовремено обавестио продавца.

Под првим условом сматра се да је испоручена роба она која није саобразна уговору и испоруци алиуда, јер се и испорука друге робе сматра испоруком (несаобразном), тако да је купцу дата могућност да коришћењем овог права добије уговорену робу. У питању је роба коју је купац преузео, али која у погледу својстава није саобразна уговору. Ако купац одбије да преузме робу због несаобразности које се сматрају битном повредом уговора, као и кад продавац није ставио робу на располагање, купац може захтевати испоруку робу према правилима из претходне тачке (када је роба није испоручена), а не замену.¹²

Што се тиче другог услова у погледу недостатка саобразности, није довољна било која несаобразност, већ само она која је обухваћена појмом битне повреде уговора, тј. која купца суштински лишава оправданог очекивања која је имао од уговора. У случају да несаобразност не представља битну повреду уговора, купац мора оставити продавцу *додатни рок за поправку* у циљу отклањања недостатака. Тек ако продавац у остављеном или разумном року не поправи у потпуности робу, или одбије да је поправља, таква повреда *може*

¹¹ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.175

¹² Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.176

прерасту у битну повреду уговора која купцу даје право да тражи замену робе испоруком потпуно нове робе. Право на испоруку друге робе као замену, купцу би требало дати и у случају кад испоручена роба има *значајне или озбиљне* недостатке, који сами по себе не значе битну повреду уговора, ако се не могу отклонити заменом манљивих делова или поправити, ако тиме настаје битна повреда уговора. С друге стране, и кад је продавац *учинио битну повреду* уговора, ако се несаобразност може отклонити поправком, продавац може недостатке отклонити у остављеном року чак и кад је купац тражио замену робе. Међутим, замену робе новом испоруком купац не може тражити у два посебна случаја несаобразности:

- 1) код одступања у *количини* и
- 2) кад се несаобразност односи на *својину*.¹³

Што се тиче трећег услова, у складу са одредбама члана 46 став 2 Бечке Конвенције захтев за замену мора бити учињен или у исто време са обавештењем о несаобразности, или након тога, у разумном року. Ако купац у овом року не обавести продавца да тражи замену робе или не изјави да раскида уговор, његова права су "смањена на штету и снижење цене".¹⁴

Наравно купац може тражити испоруку нове робе у замену за добијену, онда када је у стању да врати добијену робу у "суштински истом стању у коме је примио". Та обавеза доспева одмах након што је купац тражио испоруку робе у замену¹⁵. Али, постоје три изузетка, тј. купац ће моћи да тражи раскид уговора или да тражи замену робе, иако не може да врати робу у истом стању у коме је примио ако:

- 1) немогућност враћања робе или њеног враћања у суштински истом стању у коме је примљена није последица радњи или пропуста на страни купца;

- 2) је роба потпуно или делимично *пропала* или била оштећена због прегледа који је прописан у члану 38 БК и

- 3) је роба у целини или једним делом *продата* у редовном току пословања, или је купац *потрошио* или прерадио у току њене нормалне употребе пре него што је открио или морао открити недостатак саобразности.

¹³ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.128

¹⁴ Сандра Фишер Шобот, Право међународне продаје, Нови Сад, 2014, стр.170

¹⁵ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.177

Примена одредби члана 46 БК, спроведена је у UNICITRAL-овом предмету бр.19 У 8/2⁵ (CISG/2002/12). Виши регионални суд у Карлсруеу (*Oberlandesgericht Karlsruhe*) је одбацио тужбу купца који изгубио право да захтева од продавца замену робе, јер је било немогуће враћање робе у првобитно стање. Дакле, у овом случају роба није била саобразна уговору, због чега је купац из Немачке захтевао од швајцарског продавца, да сходно чл. 46 БК, отклони недостатак поправком, што је било неразумно узевши у обзир све околности, због чега је пресудом наређено продавцу да изврши повраћај новца који је купац платио на име цене.

3.2. Отклањање недостатака или поправка робе

У Нацрту Бечке Конвенције није било трећег става¹⁶ у члану 46 БК, али захваљујући јединственом ставу скандинавских земаља које су инсистирале на томе, подношењем писмених примедби на Конференцији у Бечу, оствариле су да се право на поправку унесе као посебан став у члан којим се регулише питање захтева за извршење уговора. Исти предлог поднеле су и Немачка и Португалија.¹⁷ Тако су створени услови за дејство члана 46 став 3 Бечке Конвенције, према коме ако роба није саобразна уговору, купац може захтевати од продавца да му отклони недостатак поправком, изузев ако би то било неразумно узимајући у обзир све околности. Захтев за поправку купац мора учинити или истовремено са обавештењем о несаобразности, или у разумном року после тог обавештења. Код оцене да ли је разумно тражити поправку ствари, узимају се у обзир пре свега интереси продавца и околности у којима би се вршила поправка¹⁸.

Приликом поправке ствари, не узимају се у обзир само трошкови непосредне поправке, већ и други пратећи трошкови и неугодности којима је изложен продавац. Коначна оцена о разумности (рационалности) поправке се доноси на основу упоређивања интереса купца и трошкова поправке који се

¹⁶ „Ако роба није саобразна уговору, купац може захтевати од продавца да отклони недостатак поправком, изузев ако би то било неразумно узимајући у обзир све околности. Захтев за поправку мора да се учини било истовремено са обавештењем послатим на основу члана 39. или у разумном року после тог обавештења.“(чл.46 ст.3 БК)

¹⁷ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.130

¹⁸ Franco Ferrari, *Applicability and applications of the 1980 United Nations sales convention*, Leiden-Boston, 2012; стр. 354

квантификују као однос између трошкова поправке и испоруке нове робе у замену.¹⁹ За одлуку није од значаја ни однос између трошкова и куповне цене. О својој одлуци да захтева поправку робе, купац *мора обавестити* продавца најкасније у разумном року након обавештења о постојању несаобразности, при чему мора одредити и рок за поправку.²⁰

Када говоримо о поправци несаобразне робе, она се може извршити на два начина и то: *отклањањем недостатака* на испорученим деловима или *испоруком неких нових делова*. Дакле, поправка се врши у месту где је роба испоручена, а на трошак и ризик продавца. Т е продавац тада може допремити робу, односно део који треба поправити у своје место пословања, а све на свој трошак. Поправка се *обавља у разумном времену*, тачније у оквиру додатног рока који му је оставио купац. Док је поправка траје и купац не може да користи купљену робу, па је у из тог разлога продавац је дужан да надокнади проузроковану штету. У случају када је поправка неразумна, или ако продавац не изврши поправку у разумном времену, купац може *сам поправити робу* или то тражити од *трећег лица, на трошак продавца*. Продавац је дужан да накнади настале трошкове као штету због повреде уговора, осим ако њихова висина није неразумна, односно несразмерна ефектима поправке (корисност робе).

Са друге стране, када у ситуацији када робу није могуће поправити, купац може да захтева *испоруку нове робе у замену* за ранију, или раскинути уговор и захтевати накнаду штете због неизвршења уговора. Овим правима купац се може користити и у случају када поправка робе није успешно обављена, међутим тада мора *поново обавестити* продавца да несаобразност није отклоњена. Ако жели да раскине уговор, мора доказати да је учињена битна повреда уговора и обавестити продавца да ће тражити раскид.

4. Одређивање додатног рока продавцу и обавештење купцу (чл. 47 БК)

Бечка конвенција, најпре одређивањем додатног рока продавцу, а одмах затим и купчевим пријемом обавештења, јасно одређује да нема раскида

¹⁹ Једино ако купац има посебан интерес да му баш продавац поправи робу, на пример у случају продаје сложене техничке опреме за коју је управо продавац специјалиста, овај се однос неће узети као одлучујући.

²⁰ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.179

уговора само зато што продавац није испунио своју обавезу у уговореном року. Првим ставом члана 47 БК.²¹ омогућава се право купца на одређивање додатног рока продавцу, али се већ другим ставом члана 47 БК²² одређује изузетак од тог истог права, чиме се у потпуности раздваја и прецизира ово значајно средство купца.

Примену члана 47 БК у пракси, имамо у UNICITRAL-овом предмету бр.1 U 167/95⁸ (CISG/1997/02). Суд у Хамбургу је донео пресуду у спору по тужби купца који је уговорио клаузулу о испоруци робе у октобру 1994. Како роба није испоручена ни по истеку додатног рока, купац је закључио уговор са трећом страном, чиме је извршена измена уговорних страна, након чега је купац тужио продавца због разлике између исплаћене и уговорене цене. Суд је сматрао да је замена уговорне стране извршена у разумном року, а дејством уговорне клаузуле продавац није ослобођен од одговорности због неиспоруке робе од стране добављача. Пресудом је продавац проглашен одговорним због извршене ризичне трансакције и насталог повећања тржишне цене робе.

4.1. Извршење уговорне обавезе у додатном року

Испуњење захтева о којима је било речи у претходној тачки подразумева да је продавцу одобрен додатни рок за то. Додатни рок има две функције.²³ Најпре, да отклони сумње да неиспорука робе у предвиђеном року представља аутоматски битну повреду уговора која повлачи право на раскид. У случају да је рок испоруке уговорен као битан елемент, раскид уговора не настаје аутоматски па је и за такве случајеве остављена могућност купца да продавцу остави накнадни рок за испоруку. Са друге стране, ако купац не би оставио продавцу додатни временски период, његово право да тражи испуњење и продавчево право да испоручи робу би било немогуће реализовати. У том смислу члан 47 став 1 Бечке Конвенције, купцу даје право да у свим случајевима повреде уговора, продавцу одреди рок разумне дужине (нем.

²¹ (1) Купац може одредити продавцу додатни рок разумне дужине за извршење његових обавеза.

²² (2) Изузев ако купац прими обавештење од продавца да он неће извршити своје обавезе до истека тог рока, купац не може у том року да се користи било којим средством предвиђеним за повреду уговора. Купац, међутим, не губи због тога право да услед доцње продавца захтева накнаду штете.

²³ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.179

Nachfrist) за извршење својих обавеза.²⁴ Иако се из поменуте формулације, може закључити да је у питању додатни рок за извршење било које обавезе од стране продавца, без обзира да ли је реч о примарној или секундарној обавези, у пракси се по правилу рок даје само ако продавац не испоручи робу (за задоцњење у испоруци).

Одређивање додатног рока није привилегија за купца, већ је *conditio sine qua non* за његово право да раскине уговор кад год се не ради о битној повреди уговора, јер купац нема право да раскине уговор ако продавцу, у случају неиспоруке, остави тај додатни рок (члан 49 став 1 БК). Што се тиче продужења рокова, међународна пракса је различита, зато што би такво изричито право било нецелисходно, нарочито у околности када судија има исто држављанство као једна од уговорних страна.

Додатни рок купац може одобрити тек након што истекне уговорени или разумни рок. Разлоге за давање додатног рока треба тражити у идеји да купцу не би требало дозволити да раскине уговор само због тога што продавац није испоручио робу на време.²⁵ То не мора бити само један рок, већ је купцу остављена слобода да након истека првог, одреди и нове додатне рокове. У сваком случају купац, међутим, мора одредити или фиксирати овај рок и он мора бити разумне дужине.²⁶ Временски период који се сматра разумном дужином се одређује у зависности од околности случаја и природе робе. Обавештење о томе се не мора дати у посебној форми. Међутим, не препоручује се усмено саопштавање због каснијег доказивања.

Одобрени додатни рок утиче како на положај продавца, тако и на права и обавезе купца. Продавцу је додатним роком дата још једна шанса да саобразно изврши своје обавезе: да испоручи робу или да отклони недостатке на испорученој роби и на тај начин избегне раскид уговора. Подразумева се, међутим, да продавац сноси трошкове настале извршењем својих обавеза у додатном року.

²⁴ Peter Schlechtriem and Petra Butler, UN Law on International Sales, The UN Convention on the International Sale of Goods, Springer, 2009; стр.150

²⁵ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.181

²⁶ Фиксирање се врши јасним одређивањем датума или времена, на неки од начина о којима је раније би-ло речи, на пример, до 20. маја, или у року од 20 дана и о томе мора обавестити продавца на начин да продавцу буде јасно да је у питању фиксирани рок.

4.2. Изузетак којим се купцу ускраћује правно средство услед повреде уговора

Ако купац прими обавештење (члан 47 став 2 БК) од продавца, у коме се наводи да продавац неће извршити своје обавезе до истека датог рока,²⁷ купац се не може у датом року користити средствима предвиђеним за повреду уговора, осим правом да због доцње продавца захтева накнаду штете. Обавештење о томе се не мора дати у посебној форми, али се не препоручује усмено саопштавање због каснијег доказивања.

Ако купац не прими обавештење од продавца да он неће извршити своје обавезе до истека датог рока, он се не може у истом року користити другим средством које је предвиђено у случају повреде уговора.²⁸

5. Извршење уговора после истека уговореног рока (члан 48 БК)

Захваљујући одредбама члана 48 БК²⁹, уговор се може извршити чак и после истека уговореног рока. У том смислу да би продавац (члан 48 став 1 БК) могао да отклони неизвршење својих обавеза иако је рок за испоруку прошао, потребно је да се испуне следећи услови: а) да то учини на свој трошак; б) да извршење није у супротности са одредбама члана 49 БК; в) да то учини без неразумног одлагања и без наношења купцу неразумних непогодности и д) уз гарантовање да ће купцу бити накнађени сви трошкови које би с тим у вези имао.

На заседању UNCITRAL-а, 1977. године, водиле су се дуге дискусије око формулације предлога члана који ће три године касније постати члан 48 БК. Било је очигледно да су се с тим у вези сукобила два, у основи, противречна

²⁷ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.132

²⁸ Александар Љ. Ђирић и Радомир Ђуровић, Међународно трговинско право – посебни део, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2005, стр.85

²⁹ (1) Ако то није у супротности са чл.49, продавац може, чак и после истека рока за испоруку, на свој трошак отклонити свако неизвршење својих обавеза уколико је у стању да то учини без неразумног одлагања и без наношења купцу неразумних непогодности или неизвесности да ће му продавац накнадити трошкове које је с тим у вези имао. У сваком случају купац задржава право да захтева накнаду штете у складу са овом Конвенцијом; (2) Ако продавац захтева од купца да се изјасни да ли прихвата извршење уговора, а купац му не одговори у разумном року, продавац може да изврши уговор у року који је наведен у његовом захтеву. Купац нема правдоу истека тог рока да се користи било којим средством које не би било у складу са извршењем уговора од стране продавца; (3) Сматра се да обавештење продавца о томе да ће извршити уговор у одређеном року садржи и захтев из предходног става да му купац саопшти своју одлуку; (4) Захтев или одбијање продавца на основу става 2. или 3. овог члана поизводи дејство само ако га је купац примио.

става. Став прве групе, био је да је било обавезно да се отклоне сви непотребни трошкови које би продавац имао у вези са раскидом уговора или смањењем цене, као и да се сачува уговор, нарочито у случају кад недостатак може да се отклони брзо и лако. Са друге стране, било је оних који су сматрали да би тиме Конвенција сувише фаворизовала продавца и да се бројним оградама купцу везују руке у погледу могућности да раскине уговор или да се послужи неком другом средством. Велика је пажња посвећена терминима "неразумних непогодности" (*unreasonable inconvenience*) и "неразумних трошкова" (*unreasonable expences*) и њиховом исправном тумачењу. Те је на крају ова одредба прихваћена и ушла је у Нацрт бечке конвенције из 1978. године на место става 1 члана 44, који је касније постао став 1 члана 48 Бечке конвенције из 1980. године³⁰.

У взи тадашњег члана 44, који се налазио у Нацрту бечке конвенције, став који је заузео Азијскоафрички правни консултативни комитет (*Asian-African Legal Consultative Committee - AALCC*) је да би ово право продавца, без обзира на сва ограничења, несумљиво угрожавало права купца, јер би се отворила могућност злоупотребе "неразумним одлагањем" продавца. Те је из тог разлога одлучено да се цео члан поново преиспита јер би било сврсисходно да се исти формулише на другачији начин, а све у намери да се боље заштите права купца. Међутим, основне идеје на којима је био заснован овај нацрт ВК нису биле довођене у питање на Конференцији у Бечу.³¹ Стављене су примедбе на формулацију по којој продавац може да се користи овим правом уколико то учини, између осталог, "у року који не би представљао битну повреду уговора". Због могућности различитог тумачења ове реченице, као и става 1. члана 44. нацрта Бечке конвенције, прихваћен је тако да се прва реченица замени реченицом којом се искључује могућност неразумног одлагања (*without unreasonable delay*), што је, у ствари, представљало једину измену.

Ако продавац има намеру да отклони недостатке, његова је обавеза да о томе обавести купца и да га позове "да се изјасни да ли прихвата извршење уговора".³² Он је дужан да у свом предлогу тачно одреди рок у коме ће отклонити недостатке извршења. Даље, купац је у обавези да се изјасни у

³⁰ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.132

³¹ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.133

³² Сандра Фишер Шобот, Право међународне продаје, Нови Сад, 2014, стр.171

разумном року о предлогу продавца. У случају да он то не учини, "продавац може да изврши уговор у року који је наведен у његовом захтеву", а у том року купац не може да се користи средствима. ААЛСС је у својим примедбама истакао да су ове одредбе сувише оштре и да се њима, у ствари, кажњава купац.³³

Ризик за губитак или грешке у обавештењу (члан 48 став 4 БК) сноси продавац што значи да ће обавештење бити правно релевантно "само ако га је купац примио". На одговор купца, с друге стране, примењује се члан 27 Бечке Конвенције, што значи да ће тај уговор да произведе дејство чак и ако није стигао продавцу, или ако је стигао са закашњењем или ако садржи грешке, под условом да је послат "на начин који се сматра одговарајућим у датим околностима".

6. Раскид уговора од стране купца (чл. 49 БК)

Бечка конвенција предвиђа да је раскид уговора³⁴ могућ само кад је реч о битној повреди уговора.³⁵ Изузетак од овог правила је кад купац остави продавцу "додатни рок разумне дужине за извршење његових обавеза", а продавац ни у том року не испоручи робу или изјави да је неће испоручити. У сваком случају, изјава о раскиду уговора производи дејство само ако је "о њој обавештена друга страна". За разлику од УЛИС-а, у Конвенцији нема аутоматског (*ipso facto*) раскида уговора. Тако посматрано, рекло би се да је Конвенција више наклоњена дужнику него повериоцу.

Право на раскид уговора купац може користити ако су испуњени следећи услови:

³³ Било је мишљења да овакво тумачење ААЛСС не би могло да се прихвати, јер ћутање купца у односима који представљају савесност може да се тумачи једино као прихватање предлога

³⁴ (1) Купац може изјавити да раскида уговор: (а) ако неизвршење било које обавезе коју продавац има на основу уговора или ове конвенције представља битну повреду уговора; или (б) у случају неиспоруке, ако продавац није испоручио робу у додатном року који му је купац одредио на основу става 1 члана 47 или је изјавио да је неће испоручити у тако одређеном року. (2) Међутим, у случајевима кад је продавац испоручио робу, купац губи право да раскине уговор ако то није учинио: (а) у односу на задоцнелу испоруку, у разумном року рачунајући од тренутка кад је сазнао да је испорука извршена; (б) у односу на било коју другу повреду, осим задоцнеле испоруке, у разумном року: (I) пошто је сазнао или морао сазнати за повреду; (II) по истеку сваког додатног рока који је купац одредио у складу са ставом (1) члана 47, или пошто је продавац изјавио да неће извршити своје обавезе у овом додатном року; или (III) по истеку сваког додатног рока који је одредио продавац у складу са ставом (2) члана 48. или пошто је купац изјавио да неће прихватити извршење. (чл.48 БК)

³⁵ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.134

- 1) ако постоји битна повреда уговора,
- 2) ако је истекао додатни рок одређен за испоруку и
- 3) ако је дао изјаву о раскиду

6.1. Битна повреда уговора

На основу Бечке Конвенције (члан 25 БК³⁶), повреда уговора коју учини једна страна сматраће се битном уколико се њома узрокује таква штета другој страни да је суштински лишава онога што је оправдано очекивала од уговора, изузев ако такву последицу није предвидела страна која чини повреду, нити би је предвидело разумно лице истих својстава у истим околностима. Битну повреду карактерише три елемента:³⁷

- 1) повреда уговора,
- 2) настала штета која суштински лишава од одређених очекивања и
- 3) предвидивост последица или знање стране која чини повреду.

Редактори Бечке конвенције су прихватили концепт "битне повреде" уговора као одлучујући за одређивање права купца у случају да друга страна није испунила уговором предузете обавезе. Начелно говорећи, уколико је повреда уговора битна, друга страна је овлашћена је да раскине уговор. У супротном, може захтевати само надокнаду штете односно у одређеним околностима, извршење уговора.³⁸

Два су услова постојања битне повреде уговора, и то: 1) лишавање друге стране онога што је суштински очекивала од уговора и 2) да је страна која је повреду извршила могла предвидети да се њома друга страна суштински лишава онога што је оправдано очекивала од уговора, или да је суштинско лишавање могло предвидети разумно лице истих својстава у истим околностима као и страна која чини повреду.³⁹

³⁶ Повреда уговора који чини једна страна сматраће се битном уколико се њома проузрокује таква штета другој страни да је суштински лишава онога што је оправдано очекивала од уговора, изузев ако такву последицу није предвидела страна која чини повреду нити би је предвидело разумно лице истих својстава у истим околностима.

³⁷ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.185

³⁸ Александар Љ. Ђирић и Радомир Ђуровић, Међународно трговинско право – посебни део, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2005, стр.82

³⁹ Зборник радова Актуелна питања грађанске кодификације, Александар Ђирић и Предраг Цветковић, Правни факултет у Нишу, 2008, стр.240

Да би смо учињену повреду могли сматрати битном потребно је сагледати: 1) природу уговорне обавезе; 2) околности у којима је учињена повреда; 3) могућности поправке; 4) могућност или немогућност извршења; 5) прихватљивост или пожељност испуњења; 6) степен поузданости или непоузданости у односу на другу уговорну страну у погледу будућег извршења и 7) понуде да се недостаци отклоне⁴⁰.

Сходно уговору о продаји, продавац је дужан да испуни многобројне обавезе, тако да њихово неиспуњавање повлачи различите последице. Оне зависе од природе уговорне обавезе и очекивања уговорних страна. На значај који придају конкретној обавези из уговора, стране могу указати на изричит начин, на пример изричитим уговарањем права на раскид уговора у случају њиховог неизвршења. И кад на то нису изричито указале у уговору, на значај поједине обавезе могу упућивати друге околности, као што су језик уговора, природа робе, обичаји или пракса између уговорних страна⁴¹.

Постојање обавезе да се у одређено време испоручи роба, може произилазити из чињенице да су уговорне стране рок испоруке одредиле као битан елемент уговора, односно као фиксни рок, али то може произилазити из природе робе, околности плаћања или из времена када се преузима испорука.

На овај начин стране су слободне да свакој обавези дају карактер битне, тако да ће се њена повреда квалификовати као битна повреда уговора. Када је реч о обавезама продавца, продавац може учинити битну повреду уговора како неиспоруком робе, тако и повредом обавезе да пренесе својину или да преда документе. Купац може повредити уговор ако не испуни обавезу плаћања цене или повреди обавезу да прими робу⁴².

Како се тежина последица које настају за другу страну повредом уговора мери насталом штетом, то значи да оне повреде уговора које другој страни не изазивају штету не повлаче одговорност и нису од значаја. Друге повреде које изазивају штету другој страни могу изазивати озбиљну штету и остале повреде.⁴³

⁴⁰ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.186

⁴¹ Peter Schlechtriem and Petra Butler, UN Law on International Sales, The UN Convention on the International Sale of Goods, Springer, 2009; стр.118

⁴² Сандра Фишер Шобот, Право међународне продаје, Нови Сад, 2014, стр.175

⁴³ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.186

У случају испоруке несаобразне робе, тако да објективна тежина несаобразне робе или недостатак на испорученој роби представља штету, због очекивања друге стране, што представља нужан, али не и довољан услов за постијање битне повреде. Ако у таквим случајевима продавац може да поправи робу или да испоручи нову робу у замену без неразумног одлагања и без наношења купцу неразумних непогодности и несигурности⁴⁴, купац неће моћи да тражи раскид уговора, без обзира да ли се таква повреда третира као битна или небитна.

Спремност и способност уговорних страна, али и неке спољне околности чије је постојање и деловање изван њихове контроле, често су разлог за неизвршење или несаобразно извршење уговора.⁴⁵ Иако је између њих могуће правити разлику по томе што на спољне околности које су утицале да дође до повреде уговора уговорне стране нису могле да утичу, то неће бити од значаја за постојање повреде уговора која може бити квалификована као битна повреда. То може бити од значаја за касније питање одговорности, али не и за постојање саме повреде.

Постојање повреде уговора се цени према томе да ли је настала штета, а у зависности од тога да ли таква штета суштински лишава другу страну онога што је оправдано очекивала од уговора, односно да ли таква повреда може да прерасте у битну повреду. Купац ће сигурно бити суштински лишен очекивања ако је роба која је предмет уговора пропала, без обзира да ли се радило о објективним или субјективним разлозима, па је због тога продавац (објективно) онемогућен да испуни уговор. Битна повреда уговора ће постојати и у случају када страна у уговору на изричит начин одбије да испуни уговор, односно своју обавезу да испоручи робу или да плати цену.⁴⁶

Тежина последица које настају повредом уговора се мере преко насталих губитака или штете. При томе, израз "deteriment" не би у правном смислу требало потпуно изједначити са појмом "штете"⁴⁷ из члана 74 Конвенције, која се мери само укупним новчаним губицима коју је повредом уговора претрпела оштећена страна. Појам "deteriment" је шири и обухвата не само штету изражену

⁴⁴ Чл.48 ст.1 БК

⁴⁵ Franco Ferrari, *Applicability and applications of the 1980 United Nations sales convention*, Leiden-Boston, 2012; стр. 321

⁴⁶ Драшкић Младен, Маја Станивуковић *Уговорно право Међународне трговине*, Београд, 2005, стр.309

⁴⁷ Радован Д.Вукадиновић, *Међународно пословно право – посебни део*, Крагујевац 2009, стр.188

у новцу (новчане губитке), већ укључује и штете настале због немогућности да се оствари сврха уговора или немогућности поправке насталих последица.⁴⁸

Када је у питању укупни износ новчане штете, у теорији не постоји сагласност да ли ово треба узети као посебан елемент или је он већ садржан у елементу израженом у очекивањима од уговора.⁴⁹

Доказивање укупне висине настале штете, или не одговара оштећеној страни јер би на тај начин открила пословну тајну или начин свог пословања (на пример, по којој цени је уговорила или је могла да препрода купљену робу која јој није испоручена, или је несаобразна уговору). С друге стране, укупна висина номиналне штете је релативна и зависи од конкретног посла.

С обзиром да је тешко одредити објективан појам штете или је утврђивати висином износа штете, за њено утврђивање се узимају субјективни елементи изражени кроз очекивања која је друга страна имала од уговора приликом закључивања, а која су повредом уговора делимично умањена или у потпуности изневерена.⁵⁰

Наиме, овде се пошло од претпоставке да се новчаном накнадом на име претрпљене штете не могу увек на одговарајући начин испунити очекивања или посебни интереси, односно сврха уговора. На посебна очекивања и посебан значај који придају појединим обавезама стране могу указати на изричит начин у самом уговору, или то може произилазити из других околности. Из тих разлога се о тежини повреде не може говорити на основу поделе обавеза уговорних страна на основне и споредне, већ према очекивању уговорних страна. Од интереса друге стране, тј. купца се полази и у случају када је продавац испоручио несаобразну робу са таквим недостацима да се од купца не може захтевати да задржи робу јер не би могао да буде адекватно обештећен накнадом штете или смањењем цене.

Подразумева се да није реално сматрати да свако очекивање уговорних страна, мерено кроз осујећење сврхе уговора, буде остварено и да свака повреда која доводи до тога буде проглашена битном, већ само она којом се

⁴⁸ На сличан начин и ЗОО у члану 155, штета је одређена не само као умањење имовине, већ и спречавање њеног повећања и нематеријална штета.

⁴⁹ Радован Д. Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр. 188

⁵⁰ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр. 88

проузрокује таква штета другој страни да је *суштински лишава* онога што је оправдано очекивала од уговора.

Кад су у питању повреде уговора настале испоруком несаобразне робе, "*суштинско лишавање очекивања*" ће се ценити према ономе шта су стране изричито уговориле, или према сврси купљене робе и зависно од тога да ли се може отклонити недостатак. Вољи уговорних страна која је изражена у уговорним клаузулама се код оцене конкретне повреде мора дати двоструки значај.⁵¹

Прво, мора се поћи од тога да су изричитим уговарањем појединих елемената уговора, стране тим елементима и њиховом испуњењу дале посебан значај чија повреда се може квалификовати као битна повреда уговора. Друго, страна која их је повредила се не може позивати да није могла да предвиди такве последице⁵². Тако судови⁵³ сматрају да постоји битна повреда ако испоручена роба одступа од онога што је уговорено (да је несаобразна уговореним својствима).⁵⁴ Због тога ће се у случајевима када је роба купљена за личну потрошњу несаобразност у том погледу квалификовати као битна повреда ако се роба уопште не може користити у те сврхе, без обзира што би се могла препродати. За разлику од купца, потпуно супротна очекивања од исте робе има продавац. За њега је једино важно да испоручена роба може да се прода по очекиваној или разумној цени. Ипак, и када су испуњени наведени услови, још увек се такве повреде не морају квалификовати као битне повреде које дају право купца да раскине уговор.

Давањем правног значаја штети и њеним последицама која су исказане кроз очекивања од уговора, у Бечкој конвенцији су практично узети у обзир само интереси оштећене стране (у овом случају купца).⁵⁵ Међутим, очување равнотеже уговорних интереса налаже да се у обзир узму и интереси друге

⁵¹ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.189

⁵² Ibidem

⁵³ Case 992: Denmark: Copenhagen District Court; BS 01-6B-2625/2005

Пример повреде чл.25 БК је број 992; BS 01-6B-2625/2005. Надлежност је била Регионалног суда у Копенхагену, јер је испорука извршена у Данској. Продавац из Белгије је продао понија купцу из Шведске. Суд је пошао од чињенице да је продавац у време уговарања "гарантовао" за понија да је "потпуно спреман", што је израз који суд тумачи да је пони био "здрав". С обзиром да је након испоруке утврђено да је пони имао суштински поремећај у тренутку испоруке, пресудом је потврђена испуњеност услова из члана 25. БК, којим се купцу даје право да раскине уговор.

⁵⁴ Ако својства нису уговорена, мора се узети у обзир сврха за коју је роба купљена и зависно до тога ценити да ли несаобразност у испорученој роби представља битну повреду уговора.

⁵⁵ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.89

стране, оне која чини повреду⁵⁶. У том циљу у Конвенцији су као корективни елементи на основу којих се процењују ефекти штете који су релевантни за квалификацију повреде као битне, узети уобзир и интереси продавца изражени кроз предвидивост последица које могу настати повредом уговора. Могућност предвиђања последица је дефинисана субјективним и објективним критеријумима⁵⁷. Прво се полази од субјективних критеријума, који се везују само за знање продавца, односно стране која чини повреду уговора, формулацијом *"изузев ако такву последицу није предвидела страна која чини повреду"*. Међутим, да овако субјективно препуштање оцене предвидивости последица само страни која чини повреду, не би довело до потпуног дерогирања самог појма битне повреде јер би зависило искључиво од штетника, уведен је корективни елемент који ово треба да објективизује. У Бечкој конвенцији је то формулисано стандардом *разумног лица* истих својстава у истим околностима. Отуда се неће сматрати да постоји битна повреда уговора и када су испуњена претходна два услова (повреда и штета), ако такву последицу није предвидела страна која чини повреду уговора, нити би је предвидело разумно лице истих својстава у истим околностима.

Предвидивост последица се може извести на основу самог уговора, али и из околности у којима је закључен или се извршава уговор.⁵⁸ Уговарачи могу у уговору на изричит или прећутан начин дати посебан значај некој обавези, попут фиксног датум испоруке, или нагласити место испоруке, или уговорити одређена својства која мора да има испоручена роба, чиме су практично ставиле до знања да су посебан значај дали и последицама које настану непоштовањем ових одредби⁵⁹. Том приликом, продавац не може поднети приговор због повреде оваквих одредби, јер није могао да предвиди последице и да на тај начин спречи раскид уговора.⁶⁰ Такође, могуће је и да се претпоставља сазнање продавца о последицама повреде и када повреди неку уговорну обавезу која није јасно прецизирана у уговору, а о детаљима њеног извршења било речи у

⁵⁶ Повреда рока испоруке може бити квалификована и као битна и као небитна повреда не према штети која је тиме настала, већ према очекивањима и интересима друге стране.

⁵⁷ Hanna Sivesand "The buyer's remedies for non-conforming goods", European law publisher, Munich, 2005, page 169

⁵⁸ Александар Љ. Ћирић и Радомир Ђуровић, Међународно трговинско право – посебни део, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2005, стр.83

⁵⁹ Радован Д. Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.190

⁶⁰ Сандра Фишер Шобот, Право међународне продаје, Нови Сад, 2014, стр.161

преговорима, или се то подразумева из других околности да (на пример, код *FOB* уговора, мора испоручити робу у месту у коме га је обавестио купац да је постављен брод за утовар).⁶¹

Рок испоруке се може сматрати фиксин из природе робе и њене намене: код испоруке сезонске робе или робе чија је препродаја уговорена, а продавцу је била позната та чињеница. Предвидивост се може везати и за употребљене стандардне термине у уговору, као што су *Incoterms*, или произилазити из обичаја. У случају *Incoterms* правила, уговарање CIF клаузуле значи да је времену испоруке дат значај битног елемента тако да се продавац не може позивати на то да није могао да предвиди штетне последице у случају непоштовања рока испоруке.

Као моменат који је релевантан за постојање знања код продавца о последицама поведе, узима се време када је уговор закључен.⁶²

6.2. Неиспорука у додатном року

Ако продавац ни у накнадном року не испуни своје обавезе, права купца зависе од врсте обавезе које је повређена и од тежине повреде.⁶³ У том смислу истек додатног рока може аутоматски дати право купцу да раскине уговор али и не мора. Само у случају кад је додатни рок одобрен за испоруку, па продавац не испоручи робу ни у додатном року, купац може раскинути уговор без обзира на постојање битне повреде из члана 25 Бечке конвенције. У овом случају купац стиче право на раскид непосредно из члана 49 став 1 тачка (б) Бечке Конвенције. Ово је, међутим, *право* купца којим се он може, али не мора користити. Стога купац може продавцу одредити нови додатни рок за извршење уговора. Ако пак то не учини, раскид уговора не наступа аутоматски, већ купац мора изјавити да уговор раскида.

Следећа два примера из праксе се односе на ову материју. У првом случају имамо одлуку Вишег регионалног суда у Минхену, који је поступао у предмету број 7 U 2959/04¹¹ (CISG/2004/09), у коме је продавац поднео жалбу на првостепену пресуду, захтевајући примену члана 49 став 1 тачка (а) БК, који се

⁶¹ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.190

⁶² Ibidem, стр.192

⁶³ Јелена Перовић, Битна повреда уговора – Међународна продаја робе, Београд, 2004, стр. 210

односи на купчеву изјаву о раскиду због избегавања уговорних обавеза, учињених у овом случају, јер је продавац изричито одбио да испуни своје уговорне обавезе. Другостепени суд је пресудио да није обавезна изричита изјава о престанку испуњавања уговорних обавеза у случају када продавац периодично испоручује робу и када јасно и недвосмислено одбија даљу испоруку робе, јер би формална изјава о томе била сувишна.

Други пример из праксе у вези примене члана 49 БК, односи се пресуду Вишег регионалног суда у Дизелдорфу (*Oberlandesgericht Düsseldorf*) у предмету број 17 U 136/93⁶⁴ (CISG/1993/03). Виши суд је потврдио пресуду првостепеног суда. Утврђено је да купац из Немачке није имао правни основ да прогласи избегавање обавеза из уговора у смислу члана 49 став 1 тачка (а) БК, јер је и даље постојао недостатак усклађености робе, о чему је купац био дужан да достави обавештење италијанском продавцу одеће у разумном року, а не након 25 дана од дана испоруке робе.

6.3. Рок у коме купац може изјавити да раскида уговор

Чак и када купац има право да раскине уговор, мора о томе да обавести другу страну, што значи да према Бечкој Конвенцији нема аутоматског раскида уговора. Купац не може неразумно дуго да одуговлачи са слањем своје изјаве и да тиме остави продавца у недоумици у погледу судбине уговора и његових обавеза које има у случају раскида. Конвенција је у случају раскида предвидела разуман рок (*reasonable time, delai raisonable*), с тим што почетак рачунања тог рока зависи од тога да ли је реч о доцњи или о другој повреди⁶⁵.

У односу на задоцнеле испоруке, разуман рок се рачуна од тренутка кад је купац сазнао да је испорука извршена. Код других повреда уговора разуман рок се рачуна:

- а) пошто је сазнао или морао сазнати за повреду;
- б) по истеку додатног рока који је купац одредио (члан 47 став 1 БК) или пошто је продавац изјавио да неће извршити своје обавезе у том додатном року и

⁶⁴ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V00/518/25/PDF/V0051825.pdf?OpenElement>, стр 5.

⁶⁵ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.135

в) по истеку додатног рока који је продавац одредио купца (члан 48 став 2 БК) или пошто је купац изјавио да неће прихватити извршење.

На основу одредби овог члана, купац има право да раскине уговор, те га треба довести у везу са ставом 1 члана 82 БК који предвиђа да купац неће моћи да раскине уговор или да захтева од продавца да испоручи замену робе "кад му не може да врати робу у суштински истом стању у коме је примио". Право на раскид се неће моћи да користи и када о томе није обавестио продавца у смислу одредби члана 39 Бечке конвенције.⁶⁶

Иако су дејства раскида регулисана посебним одредбама⁶⁷, за купца последица раскида значи да није дужан да преузме робу нити да плати цену. Међутим, раскид "не утиче на одредбе уговора о решавању спорова или о уређивању права и обавеза страна после раскида уговора".⁶⁸ Одредба члана 82 став 1 БК је значајна, јер неки правни системи не дозвољавају уговарање компромисорне клаузуле. У тим правним системима, кад је уговор једном раскинут, престаје и ваљаност свих уговорних одредби, укључујући и оне којима је предвиђена надлежност арбитраже за решавање спорова.⁶⁹

У вези са роком за раскид уговора треба разликовати врсту повреде, тј. да ли је реч о неизвршењу испоруке или повреди неке друге обавезе и да ли је роба испоручена.

Уколико је продавац у доцњи са испоруком, купац може да чека колико год жели с раскидом уговора. Уговор се може раскинути све док то право купца не застари. Одуговлачењем с раскидом купац ризикује да изгуби право да захтева накнаду штете. Уколико продавац жели да отклони неизвестност око тога да ли је купац спреман да прими његово извршење, он може у складу са чланом 48 став 2 и 3 БК да обавести купца о својој намери да испоручи робу и да одреди рок за то. На тај начин може извршити притисак на купца, јер ако купац не одбије извршење у разумном року, односно не раскине уговор, мораће да прихвати испоруку робе у року који је одредио продавац.

Бечком Конвенцијом се не допушта купцу да одуговлачи с раскидом уговора у ситуацијама када је продавац извршио испоруку робе. Дакле, њоме се

⁶⁶ Ibidem, стр.136

⁶⁷ члан 81–84 БК

⁶⁸ Ibidem, стр.136

⁶⁹ Сандра Фишер Шобот, Право међународне продаје, Нови Сад, 2014, стр.180

предвиђа да у случајевима када је продавац испоручио робу, купац губи право да раскине уговор ако то није учино:

1) у односу на задоцнелу испоруку, у разумном року рачунајући од тренутка кад је сазнао да је испорука извршена;

2) у односу на било коју другу повреду, осим задоцнеле испоруке, у разумном року; (а) пошто је сазнао или морао сазнати за повреду или (б) по истеку сваког додатног рока који је купац одредио (члан 47 став 1 БК), или пошто је продавац изја-вио да неће извршити своје обавезе у овом додатном року; или (в) по истеку сваког додатног рока који је одредио продавац (члан 48 став 2 БК) или пошто је купац изјавио да неће прихватити извршење (члан 47 став 2 БК).⁷⁰

Раскидом уговора обе стране се ослобађају својих уговорних обавеза, изузев евентуалне обавезе да се накнади штета.⁷¹

Уговорна страна која је испунила своју обавезу из уговора, у целини или делимично, има право да од друге стране захтева враћање оног што је на основу уговора испоручила или платила. Ако су обе стране дужне да изврше враћање, узајамна враћања се врше истовремено.

7. Снижење цене због несаобразности испоруке

Ако испоручена роба *није саобразна* уговору купац може захтевати и снижење цене (члан 50 БК)⁷². Међутим, купац не може захтевати снижење цене у случају испоруке несаобразне робе код које се несаобразност огледа у постојању правних недостатака, док посебна правила важе за случајеве несаобразности у погледу количине испоручене робе. Према општем правилу, када продавац испоручи само један део робе, или само кад је један део робе саобразан уговору, правила о испуњењу, раскиду и снижењу цене се примењују само у погледу дела који недостаје, или који није саобразан уговору. Ово значи да у случају када продавац испоручи мању количину од уговорене, ако прими

⁷⁰ Сандра Фишер Шобот, Право међународне продаје, Нови Сад, 2014, стр.180

⁷¹ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.135

⁷² Ако роба није саобразна уговору купац може, без обзира на то да ли је цена већ плаћена или није, снизити цену сразмерно разлици између вредности стварно испоручене робе у време испоруке према вредности коју би у то време имала роба саобразна уговору. Међутим, ако продавац отклони било које неизвршење својих обавеза у складу са чланом 37 или чланом 48 БК или ако купац одбије да прими испоруку од продавца у складу с тим члановима, купац не може да снизи цену.

такву испоруку, купац може захтевати сразмерно снижење цене. Ако продавац испоручи већу количину од уговорене, а купац прими количину изнад уговорене, дужан је да тај вишак плати по уговореној цени.⁷³

Недостатак саобразности мора постојати након што је ризик прешао на купца при чему није од значаја да ли је продавац одговоран за недостатак или је ослобођен од одговорности, ни да ли је недостатак представља битну или небитну повреду уговора.

Коришћење права на бонификацију подразумева обавезу купца да продавца благовремено обавести о постојању несаобразности и да га обавести о својој одлуци да тражи смањење цене. Наиме, сам ранг као и алтернативност коришћења конкретнoг правног средства омогућавају право продавцу да, независно од тога да ли му је купац одредио накнадни рок за поправку несаобразности, или не, у разумном року покуша да отклони недостатке, тако да купац може тражити снижење цене тек после тог рока. Чак и када је купац одмах тражио снижење цене, право продавца на поправку несаобразности има приоритет. Током трајања додатног рока, купац не може користити нека конвенцијом прописана правна средства, попут снижења цене, већ се не може служити ни другим правним средствима. Након истека овог рока купац може тражити снижење цене у року који је одређен домаћим прописима о зстарелости.

У случају кад су испуњени напред наведени услови, купац ће уместо уговорене, платити умањену цену. У Бечкој конвенцији је ова вредност дефинисана као сразмера или однос вредности стварно испоручене робе у време испоруке, према вредности коју би у то време имала роба саобразна уговору. Из ове дефиниције је важно разумети да смањена цена није прост израз апсолутне разлике у вредности између саобразне и несаобразне робе, већ више од тога. Стога се захтев за снижење цене разликује од захтева за накнаду штете. За снижење цене није од значаја да ли је купац стварно претрпео штету, већ апстрактни однос између вредности испоручене робе и вредности саобразне робе. Те терет доказивања вредности једне и друге робе, пада на купца.

Опредељено време и место за утврђивање вредности испоручене несаобразне робе утврђено је време и место кад је и где роба испоручена.⁷⁴ Што

⁷³ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.182

практично значи, да ако се роба превози, то је онда време у коме је предата превозиоцу или првом превозиоцу у уговореном или Бечком Конвенцијом одређеном месту. Ако се роба ставља на располагање купцу, онда је то време и место где је уговором предвиђено да се роба купцу стави на располагање. Међутим, од овог општег правила су предвиђена два изузетка. У случају испоруке која се врши стављањем робе на располагање купцу, релевантно је време када је купац стварно преузео робу. У случају када се роба превози, вредност испоручене несаобразне робе се цени у моменту када роба стигне у одредишно место, а не када је предата превозиоцу.

За разлику од комбинације осталих правних средстава, купцу је дато право да комбинује захтев за снижење цене са захтевом за накнаду штете. Купац, међутим, не може захтевати накнаду штете када је продавац ослобођен од одговорности за неизвршење уговора. Захтев за снижење цене се може истаћи и када је цена у потпуности или делимично плаћена, као и када купац није платио цену.⁷⁵ У првом случају се своди на захтев за повраћај више плаћеног износа уз припадајућу камату на тај износ. У другом случају, захтев се своди на прерачунавање новог износа који треба да плати.

8. Делимична испорука (чл. 51 БК)

У случају (члан 51 БК)⁷⁶ да продавац испоручи само један део робе (мања количина) или кад је само један део робе саобразан уговору, за преостали или несаобразни део део испоруке (члан 46–50 БК) он може тражити извршење у односу на тај део, поправку, замену, снижење цене или раскид уговора.

Према ставу 2 члана 51 БК, купац може да изјави да раскида цео уговор *само* ако делимично неизвршење или недостатак саобразности представљају битну повреду уговора. Реч *само* (*only*) има за циљ да се њоме искључује тумачење по коме би купац могао да раскине уговор (члан 49 став 1 тачка (б) БК), због тога што продавац није испоручио део робе који недостаје ни у

⁷⁴ Peter Schlechtriem and Petra Butler, UN Law on International Sales, The UN Convention on the International Sale of Goods, Springer, 2009; стр.153

⁷⁵ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.183

⁷⁶ (1) Ако продавац испоручи само један део робе или кад је само један део робе саобразан уговору, чл. 46 до 50 примениће се у погледу дела који недостаје или који није саобразан уговору. (2) Купац може изјавити да раскида цео уговор само ако делимично неизвршење или недостатак саобразности представља битну повреду уговора.

додатом року који му је одредио купац (члан 47 БК), у случају да такво неизвршење не представља битну повреду уговора, већ само и искључиво у случају када такво неизвршење или делимично извршење јесте битна повреда уговора.⁷⁷

Примена члана 51 БК, учињена је пресудом Вишег регионалног суда у Дизелдорфу (*Oberlandesgericht Düsseldorf*) у предмету број 6 U 87/96⁷⁸ (CISG/1997/04). Продавац из Италије се жалио на првостепену пресуду, поводом тужбе у спору против немачког купца коме је продао ципеле, али није успео да испоручи уговорену количину. Продавац је у поступку истицао да је делимично исплаћен, а купац штету проузроковану несаобразним извршењем, због које је обуставио даљу исплату до достављања уговорене количине ципела. На основу чега је суд прихватио захтев продавца на основу члана 51 став 1 БК.

9. Превременост испоруке и вишак у погледу количине (чл. 52 БК)

Питања као што су превремене испоруке робе и испоруке количине веће од уговором договорених регулише члан 52 БК⁷⁹. Када је роба испоручена пре рока то представља супротност доцњи, док већу количина робе од уговором договорене, купац може одбити да прими.

9.1 Превремена испорука

Продавац није овлашћен да испоручи ствари пре рока и купац може да одбије њихов пријем. Испорука пре времена може да створи купцу непотребне трошкове и незгоде око непредвиђеног смештаја и чувања ствари, па је такво решење разумљиво. Поред тога, пошто је према општем правилу купац дужан да плати цену приликом испоруке, превремена испорука му због тога не може одговарати.⁸⁰ С друге стране, с обзиром на начело да се рок утврђује у интересу

⁷⁷ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.138

⁷⁸ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V00/518/25/PDF/V0051825.pdf?OpenElement>, стр 5

⁷⁹ (1) Ако продавац испоручи робу пре датума одређеног за испоруку, купац може примити или одбити испоруку. (2) Ако продавац испоручи количину робе већу од оне која је предвиђена уговором, купац може примити или одбити испоруку количине која премаша уговорену количину. Ако купац прими цео вишак или један његов део изнад уговорене количине, дужан га је платити по уговореној цени.

⁸⁰ Драшкић Младен, Маја Станивуковић Уговорно право Међународне трговине, Београд, 2005; стр.315

дужника и да он може испунити обавезу пре рока, не може се прихватити право купца на раскид уговора због испоруке пре рока. Купац може само привремено да одбије пријем и захтева испоруку у року или да одмах прими робу и тражи накнаду евентуалне штете.

9.2 Вишак у погледу количине

У Бечкој Конвенцији, сувише велика испорука је третирана као недостатак, који купац сам може да поправи без већих тешкоћа, па му стога није дато право да одбије пријем целе испоруке. Купац може да одбије или прими испоручени вишак или један његов део. Право да одбије пријем целе испоруке, купац има само ако вишак не може да се одвоји и ако ова повреда уговора представља битну повреду уговора (на пример, ако продавац изда само један коносман за целу количину, а он се може подићи уз плаћање целе цене). Право на одбијање вишка купац има ако је ставио приговор у прописаном року. Ако не стави приговор, сматра се да се прећутно определио за пријем робе. У случају да одбије робу, купац има право и на накнаду штете, а ако је прими, дужан је да плати вишак по уговореној цени, јер се ради о додатном споразуму о вишку испоруке. Ако одбије вишак, купац није дужан да сноси трошкове враћања вишка робе продавцу.⁸¹

У Бечкој конвенцији нема одредаба о томе шта треба да плати купац кад је достављени квалитет бољи од уговореног. По Општим узансама⁸², робу бољег квалитета од уговореног, купац може одбити само "ако има оправдани интерес да му се испоручи роба уговореног квалитета" (на пример, када роба, иако бољег квалитета, не одговара сврси којој је била намењена приликом закључења уговора).

⁸¹ Драшкић Младен, Маја Станивуковић Уговорно право Међународне трговине, Београд, 2005; стр.363

⁸² Опште узансе за промет робом („Сл. лист ФНРЈ“, бр. 15/54) Узанса бр.157 (1) Кад је испоручена роба бољег квалитета од уговореног, купац не може због тога одбити пријем робе, изузев ако има оправдани интерес да му се испоручи баш роба уговореног квалитета. (2) Кад купац прими испоруку робе бољег квалитета од уговореног, продавац не може тражити већу цену од уговорене.

ДРУГИ ДЕО – СРЕДСТВА ПРОДАВЦА

1. Средства продавца у случају неиспуњења уговора

Када купац не изврши било коју обавезу (члан 61 БК)⁸³ коју има на основу уговора или Бечке конвенције, продавац има право да:

- 1) захтева испуњење уговора,
- 2) раскине уговор, и
- 3) захтева накнаду штете.

Имајући у виду да се овде ради о уговору који је типичан пример двострано обавезујућег у коме обавезама и правима једне стране одговарају једнака права и обавезе друге стране, те се у поређењу са правима купца у случају повреде уговора, продавац према правилима конвенције има мањи број средстава. Што аутоматски не значи и да јена тај начин нарушена једнакост уговорних страна, из разлога што продавац по природи ствари не може користити нека правна средства која стоје на располагању купцу, као што је право на снижење цене.

Члан 61 Бечке Конвенције служи, јесте уводни члан Одсека III у коме су представљена средства којима располаже продавац у случају повреде уговора од стране купца.⁸⁴

Бечком конвенцијом је уређено питање односа права којима се може користити продавац. Па је том приликом праву на накнаду штете признат карактер општег права, из разлога што се оно може комбиновати са коришћењем било ког другог средства, које је Конвенцијом прописано.

Када говоримо о одређивању првенства између конвенцијом одређених средстава, на прво место припада праву продавца да тражи испуњење уговора.⁸⁵ Право продавца да захтева испуњење заузима то место из разлога што је продавцу у интересу да одржи уговор на снази.

⁸³ (1) Ако купац не изврши било коју од својих обавеза коју има на основу уговора или ове конвенције, продавац може: (а) користити права предвиђена у чл. 62. до 65; (б) захтевати накнаду штете предвиђену у чл. 74. до 77. (2) Продавац не губи право да захтева накнаду штете тиме што користи својаправа у погледу других средстава. (3) Кад се продавац користи средством које је предвиђено за повреду уговора, суд или арбитража не може одобрити купцу продужење рока.

⁸⁴ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.147

⁸⁵ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.197

Продавац може захтевати од купца да искупи било коју своју обавезу: да плати цену, преузме испоруку или да изврши коју другу обавезу, осим у случају ако се продавац определио за средство које би било супротно оваквим захтевима.⁸⁶ Те се, раскидом уговора искључује право на испуњење и обрнуто. Продавац је конвенцијом овлашћен да захтева извршење неке уговорне обавезе од купца непосредно без посредовања суда, осим када другачије није предвиђено националним правилима. Наиме, када се говори о захтеву за накнадним плаћањем цене, поступање по истом је сложеније у односу на захтев купца за испоруком робе, из разлога што се узимају у обзир и национални девизни прописи. Такође, потребно је правити разлику да ли је купац примио или није примио робу.

У првом случају, када купац није примио робу нити је платио цену, ако продавац има својину над робом, има право да исту препродати и захтева разлику у цени (члан 86 – 88 БК).⁸⁷ Са друге стране, када је купац примио робу, продавац може тражити да му купац плати цену, и одреди му додатни рок у коме ће он то учинити или раскинути уговор без остављања накнадног рока.

Међутим, у случају да купац није повредио своју основну обавезу, већ неку од *осталих обавеза*, сам проток додатног рока, аутоматски не трансформише повреду у битну, на основу чега би продавац имао основа да захтева раскид уговора. У овим случајевима продавац *мора доказати* да неиспуњење у додатном року представља битну повреду уговора, ако жели да раскине уговор⁸⁸. У обавештењу о додатном року продавац је дужан да на јасан начин фиксира рок или га учини одредивим, али и да изрази одређени степен притиска на купца да изврши своје обавезе, што представља нејасну и двосмислену формулацију којом се жели да изрази притисак на купца. Имајући то у виду, постоје различита мишљења о садржини обавештења о одобравању додатног рока, те се сматра да је потребно да продавац јасно изрази да је то последњи рок у коме он може да испуни своју уговорну обавезу, док други сматрају да су оваква упозорења сувишна. Такође, рок мора бити разумне дужине. Разумна дужина зависи од природе обавезе и других околностима у

⁸⁶ Сандра Фишер Шобот, Право међународне продаје, Нови Сад, 2014, стр.181

⁸⁷ Александар Љ. Ђирић и Радомир Ђуровић, Међународно трговинско право – посебни део, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2005, стр.90

⁸⁸ Радован Д. Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.197

којима се захтева испуњење.⁸⁹ Тако ће, на пример, рок за плаћање цене бити краћи од рока за пријем испоруке. Време за испуњење обавезе из додатног рока *почиње да тече* након истека иницијалног рока за испуњење односне обавезе.⁹⁰

У случају када је купац учинио битну повреду уговора, продавац може тражити раскид без остављања накнадног рока, али мора доказати да је у питању битна повреда уговора.⁹¹ И у овом случају продавац може, али не мора оставити купцу накнадни рок.

За време трајања додатног рока, продавац је везан њиме и не може се користити другим средствима, изузев ако не прими обавештење од купца да неће извршити своје обавезе у року који је тако одређен. Међутим, продавац не губи право да због доцње купца захтева накнаду штете.

Примена члана 61 БК извршена је пресудом кинеске међународне економске и трговинске арбитраже у предмету број CISG/1999/04⁹². Продавац из Аустралије је препродао робу и покренуо арбитражни поступак захтевајући накнаду штете услед разлике у цени и додатних трошкова. Арбитражни суд је решио проблем око издавања међународног документарног акредитива, утврдивши обавезу купца да га изда без обзира на то шта ће предузети друга страна. С обзиром да кинески купац није могао да докаже да продавац вуне можда неће моћи да испоручи робу, одлуком суда су примењене одредбе члана 61 став 1 тачка (б) БК, у погледу штете.

2. Захтев продавца за испуњење уговора (чл.62 БК)

Продавац може захтевати од купца да плати цену, преузме испоруку или да изврши друге своје обавезе, према одредбрама члана 62 БК. Он то не би могао само ако се определи за средство које би било супротно овом захтеву .

Продавац је првенствено заинтересован да купац плати цену. Према томе, ако је рок у коме је купац био дужан да плати цену прошао и купац није извршио своју обавезу, продавац има право да захтева да му купац плати цену.

⁸⁹ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.149

⁹⁰ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.198

⁹¹ Сандра Фишер Шобот, Право међународне продаје, Нови Сад, 2014, стр.185

⁹² <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/990106c1.html>, стр.8

У вези са правом продавца да захтева од купца исплату цене, треба подсетити на одредбе чл. 28 Конвенције којим се предвиђа изузетак од правила по коме једна страна има право да од друге захтева извршење неке обавезе.

3. Средства продавца у случају да купац не плати цену

У случају када купац није исплатио цену и тиме није испунио своју основну обавезу прописну конвенцијом, продавац се може одредити да поднесе захтев за испуњење уговора, али он може у складу са одредбама члана 63 Бечке Конвенције, одредити купцу рок разумне дужине за извршење његових обавеза (додатни рок). Према одредбама конвенције, продавац није дужан да му остави додатни рок. Продавац мора оставити додатни рок купцу у свим случајевима када тражи испуњење уговора, без обзира на врсту и тежину повреде уговора. Ако ни у додатном року купац не испуни своје обавезе, последице ће зависити од врсте обавезе која је повређена. Ако је купац повредио *основне обавезе*: да плати цену или да преузме испоруку, реч је о *озбиљним повредама које дају* право продавцу да захтева раскид уговора.⁹³ Овде је у потпуности слеђена логика која је примењена код одређивања права купца у случају неиспоруке робе од стране продавца.

3.1. Одређивање накнадног рока купцу

Ако купац не плати цену у време које је било предвиђено уговором, продавац му може одредити (члан 63 БК)⁹⁴ накнадни рок "разумне дужине" да ту своју обавезу купац изврши. Бечка конвенција предвиђа да продавац може одредити купцу додатни рок разумне дужине са циљем да у том року купац изврши своју обавезу плаћања цене.⁹⁵ Иако Конвенција не наводи да ће то бити у случају кад неизвршење обавезе купца не представља битну повреду уговора,

⁹³ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.198

⁹⁴ (1) Продавац може одредити купцу додатни рок разумне дужине за извршење његових обавеза. (2) Ако продавац не прими обавештење од купца да неће извршити своје обавезе у року који је тако одређен, продавац не може до истека тог рока да се користи било којим средством предвиђеним за случај повреде уговора. Продавац, међутим, не губи због тога право да услед дошње купца захтева накнаду штете.

⁹⁵ Александар Љ. Ђирић и Радомир Ђуровић, Међународно трговинско право – посебни део, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2005, стр.88

то се подразумева, јер ће са истеком тог рока ова небитна повреда по својим последицама да се претвори у битну повреду⁹⁶. Кад купац не изврши своју обавезу у погледу плаћања цене, продавац може да се обрати суду⁹⁷ и да оствари то своје право, али то може да траје сувише дуго и да продавцу стога не одговара. Ово се нарочито односи на случај кад је купац према уговору дужан да отвори акредитив, да обезбеди банкарску гаранцију или да добије увозне или друге дозволе у вези са плаћањем. У том тренутку продавац још није сигуран да ли неизвршење свих обавеза на страни купца значи битну повреду уговора. Отуда Конвенција предвиђа да продавац може (*may, peut*) одредити додатни рок да би омогућио купцу да изврши своје обавезе чиме се, с друге стране, чине напори да се уговор сачува.

У погледу права продавца за случај да купац не плати цену у одређено време, пракса у националним правима није јединствена, па се овом одредбом унификује једно правило на међународном нивоу.⁹⁸ Конвенција одбацује правило по коме би продавац имао право да раскине уговор уколико купац не изврши своју обавезу у року који је одређен уговором.⁹⁹ Он би то право имао само ако би неплаћање цене у том року за продавца представљало битну повреду уговора.

Одредбе ст. 1 чл. 63 Бечке Конвенције нису императивне природе, мада подсећају на *Nachfrist* и француску установу *mise en demeure*. Другим речима, продавац се не мора њима користити уколико доцња у плаћању цене не представља битну повреду уговора.

3.2. Остала права продавца

Према одредбама члана 63 става 2 Бечке Конвенције, продавац не би могао да се користи "било којим средством предвиђеним за случај повреде уговора" у додатном року који је оставио купцу ради извршења његове обавезе плаћања цене. Смисао овог додатног рока је давање још једне шансе купцу "како би се избегла парница". Поред тога, члан 63 Бечке Конвенције је рефлекс става по коме, у ствари, нема аутоматског раскида уговора. Продавац би, међутим, могао

⁹⁶ Види члан 64 став 1 тачка (б) Бечке конвенције.

⁹⁷ Ово његово право произилази из члана 62 Бечке конвенције.

⁹⁸ Сандра Фишер Шобот, Право међународне продаје, Нови Сад, 2014, стр.186

⁹⁹ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.149

да се користи својим другим правима и у додатном року уколико га купац обавести да неће извршити своје обавезе у року који је тако одређен.

Продавцу се признаје право на накнаду штете¹⁰⁰. Он то право има чак и ако је купац извршио своју обавезу плаћања у додатном року који му је продавац оставио.

Према тачки (а) ст. 1 члана 63 БК, продавац може раскинути уговор ако неизвршење обавеза, које има на основу уговора и Конвенције¹⁰¹, представља битну повреду уговора. Тешко би било замислити да би неизвршење обавезе купца могло да представља битну повреду, која би продавцу одмах дала право да раскине уговор. По правилу, неплаћање о року, иако може да погоди продавца, неће значити битну повреду уговора. У највећем броју случајева продавац ће купцу одредити додатни рок да би овај извршио своју обавезу плаћања. Тек по истеку тог додатног рока продавац ће, користећи се одредбама тачке (б) ст. 1 чл. 63 БК раскинути уговор, ако купац ни у том року не плати цену или не преузме испоруку.¹⁰²

Кад купац плати цену, продавац губи право да раскине уговор.¹⁰³ Он то право, међутим, задржава уколико се испуне два услова. Најпре, да је реч о доцњи купца, уколико је продавац изјавио да раскида уговор "пре него што је сазнао да је купац извршио своју обавезу", затим, у погледу било које друге повреде сем доцње, уколико је продавац то учинио у разумном року "пошто је сазнао или морао сазнати за повреду" или по истеку додатног рока који је продавац одредио за извршење обавеза купца или "пошто је купац изјавио да неће извршити своје обавезе у овом додатном року".

Продавац не губи своје право да раскине уговор све док цена у целини не буде исплаћена¹⁰⁴.

Раскидом уговора купац се не ослобађа своје обавезе да плати накнаду штете коју је продавац имао, нити тиме престаје дејство било које одредбе која се односи на решавање спорова.

¹⁰⁰ Александар Љ. Ћирић и Радомир Ђуровић, Међународно трговинско право – посебни део, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2005, стр.88

¹⁰¹ Обавезе купца су (сходно чл. 53) да плати цену и преузме испоруку робе. Према чл. 54 исплата цене подразумева "преузимање мера и испуњавање формалности предвиђених уговором или одговарајућим законима и прописима за извршење плаћања."

¹⁰² Радован Д. Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.199

¹⁰³ Сандра Фишер Шобот, Право међународне продаје, Нови Сад, 2014, стр.186

¹⁰⁴ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.151

Пресудом Апелационог суда Аустралије број SG 3076 of 1993 FED No. 275/95¹⁰⁵ (CISG/ 1995/04) примењен је члан 63 БК. Према уговору, купац из Аустралије је имао да плати шаторе у ратама, али како је био под принудном управом због стечаја, започело је са кашњењем. Суд је закључио да иако продавац из Немачке није тражио исплату нити одређивао додатни рок за извршење купчевих обавеза сходно чл. 63 БК, кршење уговора од стране купца из Аустралије није битна повреда, којом би се оправдало избегавање уговорних обавеза, односно накнада штете. Одлуком суда немачки продавац је подношењем тужбе, задовољио услов за ефикасно избегавање уговорних обавеза, стекавши тако право на накнаду штете.

4. Раскид уговора од стране продавца

Продавац може да изјави да раскида уговор ако неизвршење обавезе купца представља битну повреду уговора (члан 64 БК)¹⁰⁶. То је основно правило које важи подједнако за обе уговорне стране. УЛИС регулише питање раскида уговора од стране продавца на нешто другачији начин, иако је битна повреда уговора основни разлог аз раскид уговора. У УЛИС-у су права продавца у погледу раскида уговора нешто шира, јер се (члан 66 став 1 УЛИС) предвиђа да ће он имати право на раскид не само у случају битне повреде уговора, већ и у случају кад неизвршење обавезе купца "даје продавцу оправдан основ за бојазан да цена неће бити исплаћена". Такву одредбу Бечка конвенција не садржи. Основна разлика између ова два текста лежи у чињеници што УЛИС примењује институт аутоматског раскида (*ipso facto*) раскид, док је Бечка конвенција заузела став да "изјава о раскиду уговора има дејство једино ако је о њој обавештена друга стране".¹⁰⁷ (члан 26 БК)

¹⁰⁵ http://www.uncitral.org/clout/clout/data/aus/clout_case_308_leg-1531.html

¹⁰⁶ (1) Продавац може изјавити да раскида уговор: (а) ако неизвршење било које обавезе коју купац има на основу уговора или ове конвенције представља битну повреду уговора; или (б) ако купац није ни у додатном року који је одредио продавац у складу са ставом 1. члана 63. извршио своју обавезу да плати цену или преузме испоруку робе, или је изјавио да то неће учинити у тако одређеном року. (2) Међутим, у случају кад је купац платио цену, продавац губи право да раскине уговор уколико то није учинио: (а) у погледу задоцнелог извршења од стране купца пре него што је сазнао за извршење; или (б) у погледу било које друге повреде, осим задоцнелог извршења, у разумном року: (и) пошто је продавац сазнао или морао сазнати за повреду; или (ии) по истеку додатног рока који је одредио продавац у складу са ставом (1) члана 63. или пошто је купац изјавио да неће извршити своје обавезе у овом додатном року.

¹⁰⁷ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.150

4.1. Постојање права на раскид

Према одредбама члана 64 став 1 БК, продавац може изјавити да раскида уговор, у случају:

1) ако неизвршење било које обавезе коју купац има на основу уговора или ове Конвенције представља битну повреду уговора; или

2) ако купац није ни у *додатном року* који је одредио продавац извршио своју обавезу да плати цену или преузме испоруку робе, или је изјавио да то неће учинити у тако одређеном року.¹⁰⁸

Из наведеног, јасно се закључује да, је направљена разлика у последицама које производи неизвршење *било које* обавезе од неизвршења *основних обавеза*.¹⁰⁹

Када се говори о неизвршења *било које обавезе*, продавац није у обавези да купцу остави накнадни рок, али да би користио право на раскид уговора мора доказати да такво неизвршење представља *битну повреду уговора*. У случају да он не докаже да неизвршење конкретне обавезе представља битну повреду уговора, а купцу није оставио накнадни рок, неће имати основа да поднесе захтев за раскид уговора. Код битне повреде уговора, важе општа правила о којима је било речи.¹¹⁰ Као што је речено, карактер и висина штете немају одлучујући утицај на карактер повреде уговора, већ оправдана очекивања уговорних страна. Те када говоримо о кашњењу у плаћању цене, оно само по себи не представља битну повреду уговора осим ако рок плаћања није уговорен као фиксни или као битан елемент уговора. Ни повреда обавезе купца да прими испоруку не представља битну повреду уговора. Али ако купац не плати цену или не преузме робу ни у накнадном року, чини битну повреду уговора.

У случају када се говори о неизвршењу купца да *плати цену* или да *преузме испоруку*, али не и на повреду неких других уговорених обавеза, говори се о повреди основних обавеза. те неиспуњење обавеза оваквог типа представља *потенцијалну битну повреду* уговора, те је у том случају правилима конвенције предвиђено право продавцу да тражи раскид уговора само ако

¹⁰⁸ Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.199

¹⁰⁹ Сандра Фишер Шобот, Право међународне продаје, Нови Сад, 2014, стр.183

¹¹⁰ Александар Љ. Ћирић и Радомир Ђуровић, Међународно трговинско право – посебни део, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2005, стр.89

купцу остави накнадни рок, односно у случају ако купац не испуни обавезе ни у накнадном року. Неплаћање цене или непреузимање испоручене робе ни у накнадном року даје право продавцу да раскине уговор без доказивања да је учињена битна повреда уговора¹¹¹. У погледу дужине, времена од када тече и престанка рока, важе правила о којима је напред било речи¹¹².

Врховни суд Аустрије (*Supreme Court Austria*) је у спору број 6 Ob 187/97m¹¹³. (CISG/1997/09) применио одредбе члана 64 став 1 тачка (б) БК. Пресуда је донета у корист немачког продавца тепиха, јер купац из Аустрије није ни у додатном року који је одредио продавац, нити исплатио робу, нити изјавио да то неће учинити у додатном року. Продавац је према одлуци суда основано прогласио уговор неважећим, такође је утврђено да је у уговору укључено и важеће задржавање клаузуле, при чему роба из наслова није у поседу купца, док откупна цена не буде плаћена у потпуности, те је продавац имао право да одмах поново поседује шаторе, чиме је оправдан захтев за повраћај истих.

4.2. Ограничења права на раскид

Као што у случају коришћења права на раскид од стране купца, постоје одређени услови, зависно од тога да ли је испорука извршена или није, тако се и код права продавца на раскид прави разлика зависно од тога да ли је купац у потпуности платио, или није платио цену. Према одредбама члана 64 став 2 Бечке Конвенције, у случају *кад је купац у потпуности платио цену*, продавац губи право да раскине уговор уколико то није учинио¹¹⁴:

1) у погледу задоцнелог извршења купца (мисли се на плаћање и пријем испоруке), пре него што је сазнао да је извршење учињено; или

2) у погледу било које *друге повреде*, осим задоцнелог извршења, у разумном року;

а) пошто је продавац сазнао или морао сазнати за повреду, или

¹¹¹ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.151

¹¹² Радован Д.Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.200

¹¹³ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/V00/518/25/PDF/V0051825.pdf?OpenElement>, стр.3

¹¹⁴ Александар Љ.Тирић и Радомир Ђуровић, Међународно трговинско право – посебни део, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2005, стр.90

б) по истеку додатног рока који је одредио продавац, или пошто је купац изјавио да неће извршити своје обавезе у додатном року.

Под закаснелим извршењем се подразумевају случајеви у којима је обавеза испуњена, али са закашњењем, на пример, купац је извршио пријем робе касније него што је било уговорено. Код задоцнелог извршења *основних обавеза* (које се односи на плаћање и пријем испоруке), полази се од претпоставке да повреда рока плаћања у принципу не значи битну повреду уговора и да тек неиспуњење у додатном року представља битну повреду уговора која даје право продавцу да раскине уговор.

5. Право продавца да изврши спецификацију робе

Одредбе члана 65 Бечке Конвенције¹¹⁵ регулишу право продавца да сам изврши спецификацију која се односи на облик, мере и друга обележја робе, уколико му купац, који је по уговору то био дужан, не да спецификацију до уговореног датума.¹¹⁶ И УЛИС (члан 67) и Бечка конвенција заузели су став да у таквом случају продавац може сам да учини спецификацију. Он је дужан да ту спецификацију изврши према купчевим потребама које су му могле бити познате.

Ако купац не да спецификацију до уговореног рока, продавац може то да учини сам или може да обавести купца да му даје додатни рок разумне дужине у коме овај треба да учини спецификацију. Ако то пропусти продавац може да се користи правима која му признаје Бечка Конвенција да сам учини спецификацију.¹¹⁷

Према Конвенцији, продавац је дужан да учини спецификацију "према купчевим потребама које су му могле бити познате".

¹¹⁵ (1) Ако је према уговору купац дужан да одреди облик, мере или друга обележја робе, а купац не учини ову спецификацију до уговореног датума или до истека разумног рока пошто је од продавца примио захтев да то учини, продавац може, не дирајући тиме у своја друга права које може имати, учинити сам ту спецификацију у складу са купчевим потребама које су му могле бити познате. (2) Ако продавац сам учини спецификацију, он је дужан обавестити купца о њеним појединостима и одредити му један разуман рок у коме купац може учинити неку другу спецификацију. Ако купац, пошто је примио такво обавештење продавца то не учини у тако одређеном року, спецификација коју је учинио продавац је обавезна.

¹¹⁶ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.153

¹¹⁷ Драшкић Младен, Маја Станивуковић Уговорно право Међународне трговине, Београд, 2005; стр.412

Продавац који има намеру да учини спецификацију дужан је (ст. 2 чл. 65 БК) да "обавести купца о њеним појединостима и одреди разуман рок у коме купац може учинити неку другу спецификацију".¹¹⁸ Ако купац, пошто је примио обавештење, ништа не одговори у року који му је продавац оставио, спецификација коју је учинио продавац је обавезна.

У случају да је на основу уговора купац дужан да одреди облик, мере или друга обележја робе, а до уговореног датума или до истека разумног рока купац не достави ову спецификацију, рачунајући да то продавац може, не дирајући тиме у своја друга права, обавити сам ту спецификацију према купчевим потребама које су му могле бити познате¹¹⁹. У случају да продавац сам обави ову спецификацију, у обавези је да о томе обавести купца, као и о њеним појединостима и одреди му рок у коме може поднети неку другу спецификацију. У случају да купац, након пријема обавештења продавца, не искористи ту могућност у тако одређеном року, спецификација коју је извршио продавац је обавезна.

Из наведене одредбе Бечке конвенције, може се закључити да је њоме уведено "ново" право продавца око чије природе и оправданости постоје различита тумачења. Те да се одредба може посматрати као део обавеза које чине збирну обавезу продавца да испоручи робу, а које се односе на спецификацију робе. На такав начин тумачено, може се закључити да корићење овог права омогућава продавцу да благовремено или саобразно испоручи робу купцу. На основу ове одредбе конвенције, продавац је овлашћен да суспендује испуњење своје обавезе, па и да раскине уговор ако то представља битну повреду уговора. Са друге стране, у случају да жели да испуни уговор њему је дато право, које може, али није у обавези да користити, те да сам обави спецификацију и створи услове за испуњење уговора. До тог момента ово је његово право. У случају када, продавац сам обави спецификацију робе, о томе је дужан да обавестити купца, након чега има обавезу да се понаша на одређени начин води рачуна и о интересима купца: јер он има обавезу да учинити спецификацију према купчевим потребама које су му у том моменту могле бити

¹¹⁸ Александар Љ. Ђирић и Радомир Ђуровић, Међународно трговинско право – посебни део, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2005, стр.90

¹¹⁹ Радован Д. Вукадиновић, Међународно пословно право – посебни део, Крагујевац 2009, стр.203

познате, а затим мора обавестити купца и оставити му рок разумне дужине, у коме купац има право да поднесе продавцу нову спецификацију робе.¹²⁰

¹²⁰ Јелена Вилус, Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе, Загреб, 1981, стр.154

ЗАКЉУЧАК

Ако међународну трговину посматрамо као основни облик међународних економских односа, јер представља размену различитих вредности и добара између учесника великог броја националних економија, онда је развој међународних уговорних односа од највећег значаја. У вишедеценијски развој и унапређивање правних принципа на којима почива савремено светско тржиште, уграђени су многи компромиси из којих проистичу, између осталог, и средства којима данас располажу купац и продавац у случају повреде уговора.

Највећи значај за одржање међународних уговорних односа којима се регулишу поменута правила међународног привредног права, припада Конвенцији ОУН о уговорима у међународној продаји робе из 1980. године (Бечка Конвенција). Решавање спорова у међународном промету робе, уз усаглашавање националних законодавства која важе у појединим земљама, данас је незамисливо без примене ове Конвенције, због чега се њене одредабе могу сматрати најважнијим извором права у области међународне продаје робе.

Место које у овој Конвенцији заузимају одредбе о средствима којима располажу купац и продавац у случају раскида уговора није безначајно. Бечком конвенцијом је учињен напор да се унификују средства којима се купац може користити у случају повреде уговора, али је и направљена разлика између средстава која му стоје на располагању у случају несаобразности и у случају неиспоруке робе. Такође, сам моменат од кога почињу да теку рокови застарелости, Бечком конвенцијом се прави разлика између захтева по основу повреде уговора, несаобразности и повреди изричите гаранције. Њоме се одређивањем додатног рока продавцу и купчевим пријемом обавештења, јасно одређује намера да нема раскида уговора само зато што продавац није испунио своју обавезу у уговореном року. Уговорним странама је захваљујући посебној одредби Бечке конвенције омогућено да се и после истека уговореног рока, уговор може извршити онако како је договорено, ако продавац то учини на свој трошак или то учини без неразумног одлагања и без nanoшења купцу неразумних непогодности, односно уз гарантовање да ће купцу бити накнађени сви трошкови које би с тим у вези имао. Иако је раскид уговора могућ само када је реч о битној повреди уговора, њоме се ипак даје могућност купцу да

остави продавцу "додатни рок разумне дужине за извршење његових обавеза", чиме се исказује посебна наклоност Бечке конвенције према дужнику.

Кад се говори о средствима купца, треба истаћи и одредбу која се односи на случај испоручене робе која није саобразна уговору и његово право да може захтевати снижење цене, али не и у случају испоруке несаобразне робе код које се несаобразност огледа у постојању правних недостатака. Правило је да када продавац испоручи само један део робе, или само кад је један део робе саобразан уговору, правила о испуњењу, раскиду и снижењу цене се примењују само у погледу дела који недостаје или који није саобразан уговору. Ако продавац испоручи мању количину робе или кад је само један део робе саобразан уговору, Бечка Конвенција прописује да се за преостали или несаобразни део испоруке може тражити извршење у односу на тај део, поправка, замена, снижење цене или раскид уговора. Са друге стране роба испоручена пре рока представља супротност доцњи, док већу количину робе од уговором договорене, купац може одбити да прими.

Једно од средстава продавца, према одредбама Бечке конвенције јесте његово право да захтева извршење уговора у натури, као и да захтева испуњење уговора, у року који одреди купцу, у смислу додатног рока за извршење купчевих обавеза. Продавац, исто као и купац, може изјавити да раскида уговор ако неизвршење обавезе купца представља битну повреду уговора. Такође, право продавца је да сам изврши спецификацију која се односи на облик, мере и друга обележја робе, уколико му купац, који је по уговору то био дужан, не да спецификацију до уговореног датума.

Литература

Уџбеници, монографије, научни и стручни чланци, коментари закона

1. Благојевић Борислав, *Посебни део облигационог права*, 1939, Београд, Привредник;
2. Варади Тибор, *Међународно приватно право*, Нови Сад, 1990, Форум;
3. Вилус Јелена, *Коментар Конвенције УН о међународној продаји робе*, Загреб, 1981, Информатор;
4. Вилус Јелена, *Конвенција Уједињених Нација о уговорима о међународној продаји робе, Уговори о међународној трговини, књига II*, Београд, 1985, Информатор;
5. Визнер Борис, *Коментар Закона о обвезним (облигационим) односима*, Загреб, 1978, Ријека – Ријечка тискара ;
6. Вукадиновић Д. Радован, *Међународно пословно право-општи део*, Крагујевац, 2005, Центар за право Европске Уније Правног факултета у Крагујевцу;
7. Вукадиновић Д. Радован, *Међународно пословно право-посебни део*, Крагујевац, 2009, Институт за правне и друштвене науке и Центар за право Европске Уније Правног факултета у Крагујевцу;
8. Голдштајн Александар, *Међународно трговинско право. Конвенције. Правила. Опћи увјети пословања*. Загреб, 1970, Информатор;
9. Голдштајн Александар, Барбић Ј., Ведриш М., *Обвезно право*, Загреб, 1979, Информатор;
10. Голдштајн Александар, *Конвенција УН о уговорима о међународној продаји робе у структури права међународне трговине*, Загреб, 1980, Информатор;
11. Голдштајн Александар, Трива Сениша, *Међународна трговачка арбитража*, Загреб, 1987, Информатор;
12. Драшкић Младен, *Међународно привредно уговорно право*, Београд, 1990, Савремена администрација;
13. Драшкић Младен, Маја Станивуковић, *Уговорно право Међународне трговине*, Београд, 2005, ЈП Службени лист СЦГ;
14. Јанковец Ивица, *Уговорна одговорност*, Београд, 1993, Пословна политика;
15. Капор Владимир, *Уговор о куповини и продаји робе – тумач општих узански за промет робом*, Београд, 1961, Савремена администрација;
16. Капор Владимир, Царић Славко, *Уговори робног промета*, Београд, 1979, Привредна штампа;
17. Кашанин Ратомир, Велимировић Тиосав, *Опште узансе за промет робом са објашњењима и судском праксом*, Београд, 1976, Савремена администрација;
18. Kee Christopher, *Global Sales and Contract Law - Ingeborg Schwenzer*; Oхword, 2012, Oхword press;
19. Константиновић Михаило, *Облигације и уговори. Скица за Законик о облигацијама и уговорима*, Београд, 1996, Класици југословенског права;
20. Марковић Лазар, *Облигационо право*, Београд, 1997, Класици југословенског права;
21. Орлић Миодраг, *Закључење уговора*, Београд, 1993, Савез удружења правника Југославије;
22. Павловић Ђ., *О обвезностима и уговорима уопште*, Београд, 1892, Правни факултет Београд;

- 23.Перић Живојин, у: Приватно право (скупљене расправе из грађанског права), *О поништају уговора због неизвршења*, Београд, 1912;
24. Перовић Слободан, *Коментар Закона о облигационом односима*, Београд, 1995, Савремена администрација;
- 25.Сандра Фишер Шобот, *Право међународне тродаје*, Нови Сад, 2014, Футура;
- 26.Sivesand Hanna “*The buyer's remedies for non-conforming goods*”, Munich, 2005, European law publisher;
- 27 *Schlechtriem Peter and Butler Petra*, UN Law on International Sales, The UN Convention on the International Sale of Goods, , 2009, Springer;
- 28.Tamanaha Brian Z.,Bibliography of law and developing countries, Van Vollenhoven Institute Leiden, University, London-The Hague-Boston, 1995, Leiden University;
- 29.Ћирић Љ. Александар, Цветковић Предраг; у: *Зборник радова, Актуелна питања грађанске кодификације*, Ниш, 2008, Правни Факултет у Нишу;
30. Александар Љ.Ћирић и Радомир Ђуровић, *Међународно трговинско право – посебни део*, Ниш 2005, Центар за публикације Правног факултета у Нишу;
- 31.Ferrari Franco, Applicability and applications of the 1980 United Nations sales convention, Leiden-Boston, 2012, Leiden University;
- 32.Хорват Маријан, *Римско право*, Загреб, 1967, Вјесник;

Правни акти

1. Конвенција Уједињених Нација о међународној продаји робе, Беч, 1980;
2. Једнообразни закон о међународној продаји робе, 1964;
3. Закон о облигационим односима, Службени лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89, Службени лист СРЈ бр. 31/93 и Службени лист СЦГ бр. 1/2003 - Уставна повеља.

Судска пракса

1. Одлука China International Economic & Trade Arbitration Commission [CIETAC] (PRC), CISG/1999/04 , Case 717;
2. Одлука China International Economic & Trade Arbitration Commission [CIETAC] CISG/1997/04, Case 713;
3. Одлука Federal Court of Australia, SG 3076 of 1993 FED No. 275/95, Case 308;
4. Одлука Oberlandesgericht Düsseldorf; 17 U 136/93, Case 310;
5. Одлука Oberlandesgericht Karlsruhe 19 U 8/02, Case 594;
6. Одлука Oberlandesgericht München 7 U 2959/04, Case 595;
7. Одлука Oberlandesgericht Düsseldorf; 6 U 87/96, Case 275;
8. Одлука Oberlandesgericht Hamburg; 1 U 167/95 28, Case 277;
9. Одлука Copenhagen District Court; BS 01-6B-2625/2005 , Case 992.

Наслов рада: Средства Бечке конвенције којима располажу
уговорне стране у случају повреде уговора

САЖЕТАК

Рад се састоји од два дела у којима су посебно представљена правна средства купца и продавца са примерима из међународне судске праксе. Садржина текста Бечке конвенције се анализира према редоследу чланова који се односе на сваку уговорну страну посебно. Представљена су средства којима се купац може користити у случају повреде уговора, показана је разлика између средстава у случају несаобразности и у случају неиспоруке робе. Такође и моменат од кога почињу да теку рокови застарелости, као и могућност да се после истека уговореног рока, уговор може извршити онако како је договорено. Први део рада описује и битну повреду уговора, као и могућност купца да остави продавцу додатни рок. Описана су и средства у случају испоручене робе која није саобразна уговору, право купца на снижење цене и ситуација када продавац испоручи мању количину робе или кад је само један део робе саобразан уговору. Део у коме се говори о средствима купца осврће се и на проблем испоручене робе пре рока, односно количине робе веће од уговорене. У другом делу који обрађује средстава продавца представљено је његово право да захтева извршење уговора у натури, средства при битној повреди уговора и право да сам изврши спецификацију робе.

Кључне речи: Конвенција Организације Уједињених Нација о уговорима у међународној продаји робе, БК, Бечка Конвенција, повреда уговора, правна средства уговорних страна, правна средства купца, правна средства продавца, раскид уговора.

Topic: Remedies of the parties in case of breach of contract
under the Vienna Convention

SUMMARY

This master thesis includes two parts, focusing on the legal remedies available to the buyer and to the seller, as well as the examples from international judicial practice. Relevant articles of the Vienna Convention are analyzed in terms of the obligations pertaining to each contracting party. After presenting the legal remedies that can be used by the buyer in case of a breach of contract, the author discusses the difference between the legal remedies available in case of non-conformity with the agreed contract terms and conditions and in case of non-delivery of goods. The author also underscores the moment from which the limitation period begins. After the expiry of the specified time limit, the contract may be performed as initially agreed. The first part of the paper also describes cases involving a substantial breach of contract, as well as the case where the buyer may opt for extending the time limit, thus allowing the seller some additional time to deliver the goods. In addition, this part of the paper elaborates on the available legal remedies in case of non-conformity of the delivered goods with the agreed contract terms and conditions, the right of the buyer to ask for price reduction, as well as the remedies in cases where the seller delivers a smaller quantity of goods as compared to the contracted quantity or where only a portion of the delivered goods is in compliance with the contract. The first part of the paper also focuses on the problem of goods delivered before the specified time limit, and the delivery of a larger quantity of goods exceeding the contracted quantities. The second part of the paper deals with the legal remedies available to the seller in case the contract is breached by the buyer. In such a case, the seller is entitled to ask for the performance of the contract in kind, to seek damages for a substantial breach of contract, as well as to exercise his right to inspect the specification of delivered goods.

Key words: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, CISG, Vienna Convention sale of goods, breach of contract, legal remedies of contracting parties, remedies for breach of contract by the seller, remedies for breach of contract by the buyer, avoidance of contract.

БИОГРАФИЈА

Исидора Митић је рођена 31.марта 1992. године у Београду. Основне студије завршила је 2016.године на Правном факултету Универзитета у Нишу. Уписала је ужи правнотрговински смер мастер академских студија школске 2016/2017 године. Од септембра 2016. године волонтира као приправник у адвокатској канцеларији у Нишу. Од страних језика говори енглески, служи се француским и познаје основе холандског.

Као ваннаставне активности током студирања наводи своје учешће 2014. године у "симулацији суђења" одржаној у Вишем суду Нишу и покретање иницијативе, спровођење истраживања и израду рада на тему "Поверење студенткиња и студената Правног факултета у Нишу у судство".

Од значајних школа и едукација наводи завршену летњу школу „Међународног економског права“ на Европском Институту, Универзитета у Сарбрикену од 10 до 23 јула 2017. године, завршену "Школу за бранитеље и бранитељке људских права", учешће у симулацији модела ОУН "БИМУН" у својству представнице Шпаније пред Саветом безбедности, учешће у симулацији модела Европске Уније "БЕУМ" у својству судије из Холандије у Европском суду правде, завршену обуку на Правној клиници за заштиту од дискриминације, завршену обуку за вршење "Мониторинга, извештавања и специфичностима кривичних поступака за кривична дела са елементима корупције" (подржали ОЕБС и YUCOM).

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада: **Исидора Митић**

Наслов мастер рада **Средства Бечке конвенције којима располажу уговорне стране у случају повреде уговора**

Ментор: **проф.др Предраг Цветковић**

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, **25.септембар 2017.године**

Потпис аутора

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом **Средства Бечке конвенције којима располажу уговорне стране у случају повреде уговора** пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: **Исидора Митић**

У Нишу, **25.септембар 2017.године**

Потпис аутора
